

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Pesti séták. (Krist-ház)

Forrás:

Ujság

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Ol)

Osztályozás

Tárgy

728.3

Hely

Krist-ház

Idő

"1939"

Személy

Bp

1939. 5.

Székesfehérvári házinyomda 1096 — 9901

A Piarista- és a Galamb-utca sarkán (milyen szépen bugó hangzása van ennek az utcáné- nek!) áll a Krist-ház. Örömmel állapítom meg, hogy itt áll, sőt 183 éve áll itt, sikeresen meg- küzdve idővel, viharral és kerge ötletekkel, amelyek át akarták telepíteni ezt a kecses ba- rokk-épületet a születési helyéről a város má- sik részébe. Mintha bizony egy házat, amely belegyökeresedett és belenőtt a maga környe- zetébe, csak úgy át lehetne ültetni idegen ta- lajba, világba, mint valami növényt, vagy vi- rággumót. Mintha egy ház szedhetné a „sátor- fáját“ és átköltözködhetne a megunt város- negyedből szebb, jobb, modernebb részbe, amelybe ugyan nem illik bele, de mint exo- tikum, viríthatna ott tovább. Hát ezzel a bo- lond gondolattal, mint az évszázad tűnő-muló eseményeivel szemben is sikeresen megállta a helyét a Krist-ház, amely nem engedte meg, hogy mint valami csecsemőt ölbekapják és át- száguldjanak vele Pestről Budára. Dühös-daco- san megvetette a lábát, csipőre tette a kezét és mint valami szigorú öregur, aki semmibe veszi a fülemellen örökösök sürgetését, hogy tűnjék el már végre a pokolba, harsányan el- kiáltotta magát: En pedig itt maradok! Egy tapodtat se megyek innen! Annak, aki hozzám nyul, velem gyülik meg a baja!

Lehet, hogy rossz tréfaként hangzik, de való igaz, hogy a barokk-kornak ezt a romantikus emléket, amely egyedülálló szép példánya en- nek az időszaknak, le akarták bontani, sőt akarták szedni és át szerették volna plántálni

Budára, a Várba, vagy mit tudom én, hová. Csak az egyedül természetes megoldás nem jutott senkinek az eszébe, hogy hagyják meg a régi helyén. Ott, ahol a maga közel kétszáz esztendejét leélte, ahol jól találja magát, ahol otthon van, ahol mindenki megszokta, meg- szerette és ahol keresi. Azt végtére mégse ir- hatták volna ki az épület hült helyére, hogy: „Elköltöztött!“

Az okoskodókat és tervezgetőket nyilván az az amerikai film büvölte meg, amelyikben valami félnótás pénzmágnás, akit felvetnek a dollármil- liók, elhatározza, hogy Európában megvásárol egy hírneves és elhagyatott kastélyt, azt izekre szedeti, minden darabját sorszámozva becsoma- goltatja és a farmján újra felépítteti. Így is tett. Láttuk a hajót, amelynek mérhetetlen gyomrá- ban egymás mellett sorakoztak a lajstromozott, beiktatott és pontosan anyakönyvelt téglák, aj- tók, ablakok, régi szobrok. Igen ám, de ezekkel együtt utazott a „kisérett“ is, az ódon ház fel- halyogtatott „szelleme“, amelynek szereplése adott mulatságos keretet az épület átköltöztetésének.

Itt sétálva a Galamb-utca tájékán akaratlanul is aggódva tapogatom a Krist-ház falait: csak ugyan a régiek-e és nem valami idevarázsolt pótlékra hámulok áhítatos és elérzékenyült te- kintettel? De megnyugtát a stílusosan és a régi kor szépségei iránti érzékkel, megbecsüléssel nemrégiben rendbehozott ház falán lévő emlék- tábla, amely így szól:

„E palota helyén 1696-ban a török hódoltság után először Brian Mór kereskedő emelt házat, mely 1707-ben Proberger Jakab volt tábori orvos tulajdonába jutott, aki a felszabadult Pest első serfőző mestere, a pesti magyar serfőző céh főcéhmestere. Pest Városának több ízben városbírája és tanács- ura volt. Meghalt 1711-ben. 1756-ban Péter-ffy János báró, a királyi tábla ülnöke, a régi ház helyére Mayerhoffer András építő- mester tervei szerint ezt a ma is álló Barokk- palotát építtette. 1831-ben már itt volt a Buda Városához címzett vendégfogadó.“

A vendégfogadó 100 éves fennállásának em- lékére állíttatta özv. Krist Ferencné, a Buda Városához címzett vendéglő mai tulajdonosa, 1931.“

Hosszu meséje van annak, hogy tulajdonképen hogyan maradt meg végül is a ház a maga helyén, miután 1937 augusztusában az a veszély fenyegette, hogy lebontják, mert legeslegelőször le akarták bontatni, eltüntetni, a föld színével egyenlővé tenni. Lett volna szívük a két évszázados, pótolhatatlan értékű műemléket, amely- nek minden porcikája az elmúlt időkről regél, valami vad skatulya-házzal felcserélni.

A városházán védelmezői akadtak a bajba ju- tott öreg háznak. Kimondták, hogy inkább meg- vásárolják, mintsem odadobják a tégláéhes csá- kánynak. A Piarista-utcai front, amelyet a szak- értők is „műemlék jellegűnek“ nyilvánították, megmaradt volna. A telektömb galambutcai részén építkezni akartak. Napról-napra mást ter- veztek. Ha a Közmunkatanács le akarta bontatni, a főváros nem engedte. Viszont, ha a Tanács tagjai álltak elő valami „mentőölet“-tel, a vá- rosi hatóságok léptek közbe. Olykor-olykor bele- szólt a vitába a Műemlékek Országos Bizottsága is. Egyik nap a középítkezési, másnap a magán- építkezési bizottság előtt volt az „ügy“. Dél előtt a városházán, délután a Döbrentei-téren foglal- koztak a sorsával. Hánykódott ügyosztály, bizott- ság és albizottság között. Olyan határozat is van, amely megadta a bontási engedélyt, de „kecske- káposzta“ alapon, kimondta, hogy a régi becses homlokzatot „meg kell őrizni“ (nem árulnák el, hogyan?) és majdan be kell építeni az új ház elejébe. Ez olyan foszlóselymü brokátkötényke lett volna az ultramodern strandruhához. A fura gonollet-embrió nem sokáig élt és így szerencsére nem volt ideje ahhoz, hogy nagyra- nőjjön. Jött helyébe más halvaszületett idea.

Valaki kitalálta, hogy a ház elejét a mélyített

járdával együtt fenn kell tartani és a járda mellett „az épület stílusával összhangban álló mellvédkorlátot alkalmazni“. Ez talán meg- védte volna a levegőbe magasodó csonka ház- falat az előreeséstől, de mi tartotta volna vissza a hátrazuhanástól? Mert a háta mögött üre- tér tátongott volna. És hogyan képzelné el „a kései utókor“ a bűbajos barokk-palota szépsé- gét, miként idézné vissza nemes hangulatát ebből az égnék meredő, egyetlen főfalból, amely örökké a „műtét“ kiméletlenségére figyelmeztetne!?

Azt fantáziálta valaki, hogy ragadják meg a régi téglákat, a padláson talált Mária Terézia korabeli ajtókat, ablakokat és zsalukat, dísz- vasalásokat, a pincéből előkerült római-kori földarabokat és röpsítsék át a Hunyadi János- utra. Itt eskábáljanak azután össze valami „műemléket“. Nem, nem, ehhez a cseppet se- k egyes csaláshoz, az ilyenfajta műemlék-gyár- táshoz nem járulhatott hozzá a Műemlékek Országos Bizottsága. Úgy tudom, hogy Hóman Béla is akadályozta ezt meg. Karácsony estéjén nagántársaságban volt. Ott panaszkolta el va- laki, hogy ilyen kegyeletlen cselekedet ké- szül. A miniszter az ünnep áhítatos hangulatá- ban mindjárt elhatározta, hogy műemléknek nyilvánítja és így megmenti a Krist-házat.

A többi már könnyű volt, hiszen csak sze- rető kézzel meg kellett simogatni, kicsinosítani,

kevésbé szakadozott ruházatba öltöztetni a két- száz esztendősnő anyókat. A ránccokat eltüntették, ujta megfrizurázták és egy kis hamvas pudert raktak az ábrázatra, amely üde, kedves, derűs ma is. A két évszázadnak nyoma sincs. Nem értott meg ennek a barokk-palotácskának a csekélyke idő, amely elviharzott fölötte. A kecses szobordiszkek és a Péterffy-cimer ma is ott állanak helyükön és a régi jó időkről regélnek a mai pestieknek. A restaurálás során a padláson okiratokra bukkantak. Ezekből ki- derült, hogy a ház egykor Maurice Brian sa- voyai származásu pesti kereskedő volt. Az ő családjától szerezte meg Proberger Jakab ser- főzőmester (a mai újvárosháza helyén állott a serfőzőháza), majd Péterffy báró 6500 forint- ért. A palotát Péterffy özvegy örökölte, aki Oberg Antónia bárónőnek adta el. 1800-ban Mazinca Konstantin görög kereskedő kezére került: özvegy másik görög kereskedőhöz Grabovszky Atánázhoz ment újból férjhez. A Grabovszky-házaspár 1845-ig lakott a házban. Ekkor Haslinger Józsefnek adták hárbe „40 forintokért“. 1886-ban a Krist-család lett a gazdája a palotának. Grabovszkyék szalonjá- ban egyideig Mária Terézia is lakott és a ház erkélyéről gyönyörködött a tiszteleltre ren- delt katonai parádében...

Levendulaillat száll a Galamb-utca levegőjé- ben...